

Перелік посилань

1. Тверді побутові відходи: джерела утворення та екологічний аспект проблеми. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://osvita.ua/vnz/reports/ecology/21366/>
2. Закон України «Про відходи». Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187/98-вр#Text>
3. Молчанова А. В. Екологічні аспекти впливу полігонів твердих побутових відходів на агроландшафт. Вісник Полтавської державної аграрної академії, 2017, (3), С. 133-135. <https://doi.org/10.31210/visnyk2017.03.30>
4. Поняття та види ТПВ Що таке тверді побутові відходи? Асоціація ОТГ. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://hromady.org/wp-content/uploads/2018/08/сміття-2.pdf>

ВИКОРИСТАННЯ ПОКАЗНИКІВ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ ПРИ ОЦІНЦІ РЕСУРСОЕФЕКТИВНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Дробот К.Ю., здобувач другого рівня вищої освіти
Барун М.В., к.е.н., доцент кафедри екології
Харківський національний автомобільно-дорожній університет,
Україна
masha.barun@gmail.com*

Ресурсозбереження та ресурсоефективність є важливими концепціями в сучасній промисловості. Використання показників ресурсозбереження дозволяє оцінити, наскільки ефективно підприємство використовує ресурси, такі як енергія, вода, матеріали, з метою зменшення їх використання та зниження витрат на них.

Деякі показники ресурсозбереження, які можуть бути використані для оцінки ресурсоефективності промислових підприємств, включають:

1. **Енергоефективність:** визначається відношенням виробленої продукції до споживання енергії. Цей показник може допомогти виявити області, де можна зменшити використання енергії.

2. **Водоощадність:** визначається відношенням виробленої продукції до споживання води. Цей показник може допомогти виявити області, де можна зменшити використання води та збільшити її повторне використання.

3. **Матеріалоощадність:** визначається відношенням виробленої продукції до споживання матеріалів. Цей показник може допомогти виявити області, де можна зменшити використання матеріалів та знизити витрати на їх закупівлю.

4. **Відходи:** визначається відношенням виробленої продукції до кількості відходів. Цей показник може допомогти виявити області, де можна зменшити кількість відходів та знизити витрати на їх утилізацію.

5. **Коефіцієнт економії:** визначається відношенням загальних витрат на ресурси до вартості виробленої продукції. Цей показник може допомогти виявити ефективність використання ресурсів на підприємстві та порівняти його з конкурентами в галузі.

6. **Коефіцієнт повторного використання:** визначається відношенням кількості використаних ресурсів до їх загальної кількості. Цей показник може допомогти виявити, наскільки ефективно підприємство використовує ресурси та як можна зменшити їх використання.

7. **Коефіцієнт використання обладнання:** визначається відношенням часу роботи обладнання до часу його доступності. Цей показник може допомогти виявити області, де можна зменшити час простою обладнання та збільшити його продуктивність.

8. **Коефіцієнт автоматизації:** визначається відношенням кількості автоматизованих процесів до загальної кількості процесів на підприємстві. Цей показник може допомогти виявити, наскільки ефективно підприємство використовує технології автоматизації для зниження витрат на ресурси та підвищення продуктивності.

Рациональне використання різних видів ресурсів у процесі виробництва має особливо велике значення в економіці, тому що:

1) досягається зростання продуктивності праці, рентабельності виробництва, фондівіддачі, прибутку шляхом зменшення питомих витрат, втрат ресурсів і зниження кількості відходів, які утворюються;

2) оскільки ресурси є основною частиною оборотних коштів, то прискорення їх обігу дасть змогу визволити додаткові фінансові ресурси;

3) зниження матеріало- та енергоємності продукції, використання у виробництві вторинних ресурсів і відходів, впровадження технологій замкнутого циклу зменшують негативний вплив на навколишнє середовище. Але головною проблемою є оцінювання ресурсомісткості виробництва з урахуванням впливу трудомісткості, матеріаломісткості, фондомісткості [2].

Узагальнюючим показником можна назвати показник ресурсомісткості виробництва. Цей показник відображає співвідношення результатів діяльності з витратами підприємства, що були витрачені для одержання максимального доходу [3].

Цей показник є відображенням співвідношення всіх витрат підприємства до його сукупних доходів. Він враховує як витрати, так і доходи від усіх видів діяльності на підприємстві. Перевагою запропонованого показника є те, що він враховує як собівартість реалізованої продукції, так і інші витрати, які не входять до її складу, але зменшують прибуток. Також цей показник враховує витрати, пов'язані з фінансовою та інвестиційною діяльністю підприємства, а оскільки підприємство може здійснювати не один вид діяльності, то цей показник можна назвати узагальнюючим. Хоча складові ресурсомісткості виробництва не відображають стан та ефективність використання наявних ресурсів. Показниками, що характеризують ресурсомісткість продукції, робіт, є матеріаломісткість, фондомісткість, трудомісткість [2].

Матеріаломісткість продукції – показник, що характеризує ефективність використання матеріальних ресурсів, визначений як відношення вартості витрачених матеріальних ресурсів (сировина, основні і допоміжні матеріали, паливо та енергія, напівфабрикати власного виготовлення, незавершене виробництво, тари), необхідних для виготовлення одиниці продукції, до обсягу виробленої продукції [1].

Комплексна система моніторингу ефективності використання ресурсів на підприємстві є досить актуальним та важливим інструментом в умовах швидкого оновлення техніки та технологій, насичення ринку якісними товарами та постійно зростаючої конкуренції. Важливо, щоб така система була дійсно комплексною,

тобто такою, що охоплює всі види ресурсів підприємства, репрезентативною, тобто відтворювала реальний стан використання ресурсів на підприємстві та, крім того, простою та зручною у використанні, надаючи можливість керівництву оперативно оцінювати ситуацію та приймати рішення [3].

Виділивши види ресурсів промислового підприємства у окремі блоки, можна сформулювати п'ять основних складових системи ресурсоефективності підприємства, а саме:

- 1) Сировина та матеріали;
- 2) Техніка та технологія;
- 3) Продукція;
- 4) Трудові ресурси;
- 5) Менеджмент та організація виробництва.

Використання запропонованих вище та інших показників ресурсозбереження може допомогти підприємствам виявити області, де можна зменшити витрати на ресурси та підвищити ресурсоемність продукції. Крім того, вони можуть бути корисними для порівняння ефективності ресурсного використання між підприємствами в галузі та визначення конкурентоспроможності.

А також з точки зору екологічної ресурсощадності допоможуть більш прискіпливо відноситися до споживання первинних природних ресурсів у виробничому процесі.

Перелік посилань

1. Іпполітова І.Я. Визначення підходів та методів управління ресурсозбереженням на підприємстві. – Режим доступу: <http://www.confcontact.com/2007nov/ipollit.php>
2. Барун М.В. Ресурсомісткість виробництва як узагальнюючий показник ефективності використання ресурсів підприємства / М.В. Барун // Коммунальное хозяйство городов. – 2009. – № 89. – С. 160–163.
3. Гетьман О.О. Економіка підприємства : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал. – К. : Центр навчальної літератури, 2009. – 488 с.